
Školné? Někde studentům i platí

Školné? Někde studentům i platí

14.3.2012 Mladá fronta DNES Strana 13 Publicistika, autor: Barbora Tachecí
Nejmladší syn Petra Uhla a Anny Šabatové prý nemá politické ambice. Chce se uplatnit v akademické sféře. A dnes za ni bojuje proti Dobešově reformě. Zástupce iniciativy Za svobodné vysoké školy Michal Uhl.

* Váš otec byl přinejmenším v mládí dost radikální levičák, jak to máte vy?

Otevřeně a hrdě se hlásím k levici. Je pro mne důležitá společenská soudržnost. Ta teze Margaret Thatcher, že jsou jenom jednotlivci a společnost neexistuje, je podle mého soudu mylná. A politika by měla být taková, že společnost nedělí, nedrobí a nůžky ve společnosti nerozevívá.

* Nechci se s vámi přít na vědecké úrovni, ale představa, že pravicové strany tu jsou od toho, aby společnost rozdělávaly - to přece není pravda.

Nemají jako prioritu sociální soudržnost. Prostě nemají.

* Vaší iniciativě Za svobodné vysoké školy jde přesně o jaký druh svobody?

Jde nám o autonomii vysokých škol. To je hlavní myšlenka. Už teď je jasné, že návrhy omezují akademické svobody tím, že přesunují zásadní kompetence z akademického senátu na nově vzniklé rady vysokých škol.

* Ale ze dvou třetin má mít obsazení těchto rad v rukou škola, přesněji rektor a akademický senát.

Jenže v novém systému je rektor spíš ministrův člověk. Už nebude jmenován akademickým senátem, ale radou. Takže když rektor bude chtít být ve funkci i druhé funkční období, nominuje si tam takové lidi, kteří ho znovu zvolí. Dvě třetiny členů by patřily k rektorovi a ministroví.

* Vám připadá správný současný systém, kdy o všem rozhoduje akademický senát složený výhradně z lidí zevnitř školy?
Ano, to nazýváme autonomií. Je to takhle: v čím zájmu ta instituce je? Ta instituce je ve veřejném zájmu.

* A kdo v tomto případě definuje veřejný zájem?

Veřejnost.

* A jak?

Tak to je samozřejmě otázka... Teď se dostáváme na lehce ideovou rovinu - co je veřejným zájmem. A já si myslím, že by měla být společenská shoda na tom, že veřejným zájmem je, abychom třeba měli ve společnosti lékaře, učitelky, stavební inženýry.

* Pořád nevidím, proč by reforma měla ohrozit tento veřejný zájem.

Bude narušena autonomie vysokých škol. Zástupci třeba průmyslu nebo byznysu v radách vysokých škol budou přímo vytvářet tlak na tu vysokou školu, aby se nějakým způsobem proměnila a aby se dbalo především na ekonomickou efektivitu. My tady máme řadu oborů, které nevydělávají, a přesto jsou ve veřejném zájmu. Když máte třeba egyptologii, tak po reformě je to kandidát na zrušení, protože nesype peníze.

* Stát má lít peníze a nemá mít žádnou možnost ovlivnit, nač půjdou?

Co to je stát?

* V tomto případě vládní reprezentace.

Není nutné to takhle vnímat. Ti lidé jsou voleni voliči a nějakým způsobem spravují zemi. Ale v případě akademických svobod tu máme také nějaké volby - akademické senáty jsou také voleny demokratickou cestou. A je otázkou, jestli reprezentanti ministerstva mají mít páky na ovládnání všeho.

* Počkejte. Všeho? Tady někdo stojí o to -a já nevím, je-li to dobře, nebo špatně -aby měl třetinu lidí v radách vysokých škol. Ten někdo vzešel z demokratických celostátních voleb a je správcem peněz pro vysoké školy.

Případ ČVUT je dost alarmující. Přejde rektor za ministrem, řekne: Podívejte se, pane ministře, tady máme nějaké lidi, kteří končí ve správné radě, já tady mám seznam, kdo by tam mohl být. A ministr řekne: Já mám vlastní seznam. A má v něm nějakého nedostudovaného inženýra, jehož jediná kvalifikace je, že je zastupitelem za Věci veřejné. A to je přesně typ ingerence ze strany bizarních politickomocenských autorit, který není zdravý.

* Nepokládám za zdravé ani to, aby o všem v rámci vysokých škol rozhodovali výhradně lidé zevnitř těch škol.

Je v pořádku, aby ministerstvo mělo důsledný kontrolní orgán. Ale je problém, aby někdo rozhodoval o tom, kam ta vysoká škola bude kráčet. Vzdělání není byznys a pravidla trhu pro vědu neplatí. Panuje v něm takový drobný chaos, kde lidi studují a bádají si. Snaží se pokrýt všechno. Třeba arabistika byla oborem na zrušení. Kdo ji potřebuje? Jenže pak přišlo 11. září a všechno bylo jinak.

* Tomu rozumím. Ale v momentě, kdy o tom, jaký obor potřebujeme či potřebovat budeme, rozhodují výhradně akademici - nejsme trošku v bezbřehém systému? Neměl by být nějaký hlas zvenčí, který by řekl: Pozor, na otevření oboru život mravenců nejsou peníze?

To je přesně ten problém a já říkám, že ne!

* Nebo na kurz antropologie komiksu a her, který vedete?

Přesně - to je taky takový zralý adept na zrušení. To je něco, co vám na trhu práce nepomůže. Přesto si myslím, že to má nějakou hodnotu - když lidé mají nějaké informace a umějí lépe číst a lépe se ve společnosti pohybovat. Mají lepší rozhled.

* Jenže takových vysokoškolských kurzů, které vám zlepší rozhled, je snadné vymyslet nekonečné množství. Kde je ta hranice?

Vysoké školství má samozřejmě nějaké sebezáchovné mechanismy, máte oborovou radu, vedoucího katedry...

* Ti všichni schválili vaše kurzy antropologie komiksu a antropologie her a to přece něco stojí.

No já vám řeknu, že dostávám méně než zaměstnanec McDonaldu.

* Mluvím o systému. Jaká je přidaná hodnota pro čtyřicet studentů, kteří ten kurz navštěvují?

Přidaná hodnota je, že lépe rozumějí komiksu. A komiks je dneska na vzestupu. Je to něco, co tady je, je to nový fenomén, zpracovává relativně důležité události, deníky jej mají třeba jako ilustraci k událostem... A já se domnívám, že pokud mu někdo lépe rozumí, je schopný jít za běžný čtenářský přístup a naučit se nějaké nové věci. Dá vám to širší rozhled.

* To je věcí, které vám dají širší rozhled! Je výhradně škola tím místem, které by mělo rozhodovat o tom, že tento kurz ano, tento kurz taky ano a tamten ne?

Ano. Orgány školy by to měly rozhodovat.

* Absolutní manažerskou moc akademických senátů byste nechal?

Určitě.

* Akademické senáty nikdy nepodléhají žádným lobbistickým tlakům ani žádnému politikaření?

Jejich rezistence vůči takovým tlakům je mnohonásobně větší. Já jsem v malém akademickém senátu na fakultě a myslím, že na této úrovni je to vyloučené. Jsou tam způly studenti, způly učitelé, těžko si něco takového dovedu představit.

* Nikdo si tam nehřeje svoji polívčičku?

To si dokážu jen velmi těžko představit. Pochopte, když jsou ty kompetence uvnitř školy, tak ti, kdo jimi disponují, mají velký zájem na tom, aby třeba nepustili akreditaci, která je špatná. Protože by si tím pod sebou podřezávali vlastní větve. Chci, aby má škola byla kvalitní, a dbám na to. Má existence je závislá na pověsti té instituce.

* Studium zcela zdarma patří také ke svobodě?

Na tom není v iniciativě shoda. Je shoda na tom, že to, co navrhuje ministr, je nepřijatelné. Podle mého osobního názoru jsou školy zdarma v pořádku. Odložené školné se stalo neodloženým zápisným a není žádný racionální argument pro to, aby školné či zápisné bylo schváleno.

* Co takhle třeba to, že získáváte od nás všech velkou hodnotu, ke které by bylo fajn si taky něco málo přidat? Nebo to, že naučit se přivydělat si něco během studií je taky užitečné?

Je zajímavé, že například Skandinávie se rozhodla studentům platit, aby se na plný úvazek mohli věnovat studiu.

* Ale já tu nechci mít skandinávské daně! Především proto, že my tu nemáme skandinávskou kulturu a takhle nabobtnalý rozpočet by byl opět z notné části rozkraden.

Já myslím, že pokud někdo chce, aby to ti studenti vrátili do systému, tak ať absolventy pak progresivně zdaní. Protože ti, co studují kulturologii nebo knihovnictví, rozhodně nebudou mít vysoké příjmy.

* Stále nerozumím tomu, proč student čehokoliv nemůže v průběhu studia trochu peněz vydělat.

Otevřete systém, dáte na začátek malou částku a pak to postupně navyšujete. Podívejte se na Británii, kde vzrostlo školné o 500 procent.

* Nebo se podívejte na Spojené státy, kde mnozí studenti chodí o víkendy mýt nádoby a v žebříčku vysokých škol obsazuje právě tato země prvních sedm míst z deseti.

Ten žebříček je hodně zavádějící. Ten americký systém je schopen vygenerovat pár excelentních univerzit, jako je Harvard, ale jejich průměr je pod tím evropským. (Mezi nejlepšími dvěma stovkami vysokých škol na světě je 75 amerických univerzit, uvádí britský žebříček Times Higher Education - pozn. red.)

* Víte, na jakém místě je naše nejprestižnější vysoká škola, Univerzita Karlova? Ve čtvrté stovce. Na 301. až 350. místě.

Neznám metodiku, podle níž se žebříček sestavoval. Jestli to náhodou není ta anglosaská, která americkým školám nahrává. Druhá věc je, jak vzdělaný vychází průměrně vzdělaný Američan z toho systému.

* Když má podle vás celá reforma shnilé jádro, jaké jádro má české vysoké školství, jehož nejlepší univerzita je na 301. až 350. místě na světě?

Zdravé.

PŘÍMO K VĚCI s Barborou Tachecí

Jejíma očima Po první otázce a odpovědi jsem v něm uviděla mladého Egona Bondyho ve Třech sezónách v pekle. Stejně zapálení (proti vysokoškolské reformě), stejně nadšení (pro „dobro“). Roztomilým ráčkováním otce nezapře, stejně jako obsahem svých odpovědí nezapře rodinný vliv. Michal Uhl dorazil na dvanáctou z Vinohrad, kde bydlí. Doktorandi nechodí každý den do školy, byla jsem poučena. Můj host tam chodí dva večery v týdnu zhodnotit se svými kolegy, kam postoupili v disertační práci. A pak na Fakultě sociálních věd UK ještě sám učí. A pak ještě chodí do zaměstnání. A pak sedí ve fakultním akademickém senátu. A pak se výrazně angažuje proti ministerským návrhům. A pak je zastupitelem v Praze 2 za zelené. A pak je taky feministka. Tenhle mladý muž má v sobě náboj revolucionáře.